

EDITORIAL

Naghulgang malukpanong pagsumpo sa takuban sa “anti-terorismo”

Niadtong katapusan sa Disyembre 2020, pormal nga “gideklara” sa Anti-Terrorism Council (ATC) ni Rodrigo Duterte isip “teroristang organisasyon” ang Partido Komunista ng Pilipinas (PKP) ug ang Bagong Hukbong Bayan (BHB). Gipatuman ang maong lakang subay sa Anti-Terrorism Law (ATL) nga dalidaling giaprubahan ni Duterte niadtong Hulyo 2020.

Malisyoso ug walay basihan ang “pagdeklarang terorista” sa ATC batok sa PKP ug BHB. Usa ka rebolusyonaryong organisasyon ang PKP ug BHB nga nagaaslang sa pagkigbisog alang sa nasudnong kagawasan. Dugay nang giila sa lokal ug langyawng mga institusyon, organisasyon ug gubyrno ang armadong pagsukol sa katawhang Pilipino isip lehitimong pagsukol batok sa lokal ug langyawng pagpangdaugdaug.

Ang mga rebolusyonaryong armadong pwersa hugot nga nagapatumang pareho sa mga pangsulod nga lagda ug mga internasyunal nga

makitawhanong balaod nga nanali-pod sa interes ug kaayuhan sa mga sibilyan. Hugot nga mibarog ang Partido ug BHB batok sa teroristang kabangis batok sa dili armadong katawhan.

Gihimo sa ATC ang maong lakang bisan wala pa nahukman ang dili muubos sa 30 ka reklamang gisumite sa Korte Suprema nga mikwestyon sa ATL. Gikwestyon usab sa pipila ka ekspertong ligal ang pagkaso og “terorismo” batok sa Partido ug BHB nga matud nila mga “rebelde” ug dili “terorista” tungod sa laraw niining lumpagon ang nag-

haring gubyrno ug pulihan kini sa demokratikong gubyrno sa katawhan.

Bisan og ginapig-ot sa malisyosong pagdeklara ilalum sa ATL ang Partido ug BHB, dili kini ang pinakatarget sa mga maong mga lakang sa rehimeng Duterte. Walay ligal nga istatus ang PKP ug BHB nga pwedeng maapektuhan sa maong lakang tungod kay kanhi na kining iligal ug wala nalangkob sa balaod sa reaksyunaryong gubyrno.

Ang tinuod nga target sa malisyosong pagdeklara batok sa PKP ug BHB mao ang ligal ug dili armadong mga nasudnon-demokratikong pwersa ug ang lapad nga hanay sa progresibo ug patriyotikong mga kahugpungan, *party-list*, unyon, tigpanalipod sa tawhanong katungod, mga NGO (*non-governmental organization*) ug in-

bididwal nga aktibong mikontra sa tiranya. Giangkong sa mga nag-unang upisyal ni Duterte nga pagadamayon niini ang mga grupong ginakusahan nilang mga “prente” sa PKP ug BHB. Niining milabayng mga bulan, dayag nilang gina-red-tag ang maong mga organisasyon.

Sigon sa maong lakang, gimando sa gubyrno nga gunitan ang mga “bank account sa PKP ug BHB,” nga makaaapekto, dili sa PKP (nga walay kwarta sa bangko nga mamahimong pig-oton sa gubyrno), kun dili sa lain-laing mga organisasyon ug indibidwal nga giakusahan sa gubyrno nga “nagapadala og pondo sa BHB.”

Dili layo nga sulod sa pipila ka semana ug bulan, gamiton sa gubyrnong Duterte ang maong lakang alang sa dayag iligalisasyon ug pagpig-ot sa mga demokratikong katungod. Sa pormal nga “pagdeklara” sa PKP ug BHB nga “terorista,” ang kinsamang giakusahan nga nalambigit, misuporta, misimpatya o nagprotekta kanila mamahimong taralon ug silutan ilalum sa ATL. Pagagamiton ni Duterte ang takuban sa

“anti-terorismo” aron sumpuon ang demokrasya ug pahilumon ang tanang mibabag sa iyang tiranya.

Kinahanglang subsub nga molihok ug mosukol ang tanang pwersang demokratiko batok sa paggamit ni Duterte sa ATL aron sumpuon ang mga demokratikong katungod ug ligal nga kabutang. Ginaawhag sa Partido ang lain-laing pwersa, bisan kadtong walay kalabutan sa PKP o bisan kontra sa PKP o BHB, nga mobarog batok sa paggamit sa ATL alang sa “pagdeklarang terorista” sa PKP ug BHB tungod kay sa dili madugay madamay ang mga ligal ug pulitikanhong katungod sa tanan.

Nanawagan ang National Democratic Front of the Philippines (NDFP) sa mga higala sa katawhang Pilipino nga magpadayag batok sa ATL. Matud sa NDFP, labaw nga nahimong imposibleng mahitabo ang panaghisgot kalinaw isip pamaagi sa pagsulbad sa mga ugat sa armadong panagsangka sa Pilipinas.

Nanawagan usab ang NDFP sa mga katawhan ug gubyrno sa United States, European Union, New Zealand, Australia ug United King-

dom nga moestorya batok sa sayop nga pagdeklara sa PKP. Giduso usab niini ang pagtangtang sa pangalan sa PKP ug BHB sa “listahan sa terorista” sa US ug ilang gubyrno aron makatabang sa paningkamot sa katawhang Pilipino nga batukan ang mga sulay nga pagtukod sa usa ka pasistang diktadurya sa takuban sa “anti-terorismo” ug mugnaon ang kundisyon aron subling masugdan ang napakgang nga panaghisgot kalinaw sa GRP-NDFP.

Tungod kay aduna nalay kapin 500 ka adlaw sa Malacañang, nagdalidali karon si Duterte nga ipatuman ang iyang mga pakana aron mapabilin ang dinastiyang Duterte sa poder. Lakip dinhi ang dayag nga pagtukod sa usa ka pasistang diktadurya, pagduso sa “charter change” sa ngalan sa pederalismo ug ang pagsiguro nga “mapili” ang iyang ambisyosa, simpasista ug uhaw-sagahum nga anak nga si Sara aron mopuli sa pagkapresidente.

Busa labaw nga nagkagrabe ang kampanyang pagsumpo sa rehimeng US-Duterte. Ayha nahuman ang 2020, siyam ka lider sa minoryang katawhang Tumandok sa Panay ang walay kalooy nga gipatay sa mga pasistang pulis niadtong Disyembre 30 sa kaadlawon. Timailhan kini sa “estilong Jakarta” nga madugong pagsumpo nga dugay na nga gustong ipatuman ni Duterte sa iyang kampanyang “anti-komunista.”

Atubangan sa dagkung pasistang hulga batok sa mga demokratikong katungod, kinahanglang subsub nga molihok ang Bagong Hukbong Bayan ug maglunsad og mga taktikal nga opensiba, ilabina batok sa mga abusadong yunit sa militar ug pulis. Kinahanglan usab nga tukuron ang mga armadong partisanong yunit sa BHB aron ideploy gawas sa mga sonang gerilya aron maglunsad og mga taktikal nga opensiba batok sa mga pasilidad militar, pangkomunikasyon ug pangtransportasyon sa kaaway ug batok sa mga yaweng upisyal ug personel nga nalambigit o utok sa mga pasistang krimen batok sa masa.

AB

 <p>Bolyum LII Ihap 1 Enero 7, 2021</p> <p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ug Ingles. Nagadawat ang <i>Ang Bayan</i> og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.</p> <p> instagram.com/prwcnewsroom @prwc_info cppinformationbureau@gmail.com </p>	<h2 style="text-align: center;">Unod</h2> <p>Editorial: Naghulgang malukpanong pagpanumpo sa takuban sa "anti-terorismo" 1</p> <p>#DiliPabuntog: Labawng pakusgon ang Partido 2</p> <p>Kumprehensibong pag-abante sa Negros 3</p> <p>Mga Tumandok nga kontra-dam, gimasaker 4</p> <p>Malampusong barikada sa Lupang Ramos 4</p> <p>Aktibistang mag-uuma, gipatay sa Bohol 4</p> <p>Badyet alang sa kurakot ug pasismo 5</p> <p>Gamayng pondo alang sa bakuna 5</p> <p>Mga pusil, gisurender sa CAFGU sa BHB 5</p> <p>Pagbansay-militar sa BHB-Eastern Samar 5</p> <p>Luwat nga balik-eskwela 6</p> <p>13th month pay, wala gihatag sa kadaghanan 7</p> <p>Luwat sa Covid-19 apan dili sa kalisud 8</p> <p>Social media, daluyan sa pagsukol 10</p>
<p style="text-align: center;">Ang <i>Ang Bayan</i> ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas</p>	

Sa ika-52 anibersaryo sa PKP:

#DiliPabuntog: Labaw pang pakusgon ang Partido!

Simple apan masadyaong panagtapok ang gipahigayon sa lain-laing natarang gerilya ug komunidad sa masa aron saulugon ang ika-52 nga anibersaryo sa Partido Komunista ng Pilipinas (PKP) niadtong Disyembre 26, 2020. Atubangan sa grabeng operasyon ug pagpangutingkay sa militar, nagpursige ang masa aron makatambong ug makigduyog sa aktibidad ug isaulog ang mga kadaugan nga nakab-ot sa Partido ug sa rebolusyonaryong kalihukan ug aseson ang mga pagtulun-an niining milabayng tuig.

Sa pasiunang mga taho, adunay mga panagtapok ug selebrasyon sa mga natarang gerilya sa Ilocos-Cordillera Region, Southern Tagalog, Southern Mindanao Region (SMR) ug North Eastern Mindanao Region. Sa SMR, giatol sa selebrasyon ang gradwasyon sa Batakang Kurso ng Partido sa usa ka kampuhan sa Bagong Hukbong Bayan (BHB).

North Central Mindanao. Giatubang ug napatigbabawan sa rebolusyonaryong pwersa ang kabangis sa kaaway sa rehiyon. Epektibong napreserba sa Partido ang kusog niini sa eriya ug anaa kini karon sa pusisyon nga magkab-ot pa og dugang nga mga kadaugan sa mosunod nga tuig. Niadtong 2020, nakalunsad ang BHB og 92 aksyong militar sa rehiyon batok sa Armed Forces of the Philippines (AFP) ug mga paramilitar nga nagsilbing pwersang pangseguridad sa higan-teng mga minahan ug plantasyon. Dili moubos sa 154 ang kaswalti sa han-ay sa reaksyonaryong militar kung asa 88 ang namatay sa panagsangka.

Nagmalampuson usab ang lain-laing kampanyang masang gilunsad sa rehiyon sama sa pagkumpronta sa mga agalong yutaan, pagpadangat og reklamo sa mga ahensya sa gubyerno ug kampanyang pagpahunong sa operasyon sa mga kumpanya. Pinaagi niini, napataas ang suhulan sa mga mamumuong panguma ug nahatag ang ilang mga benepisyo. Napataas usab ang presyo sa mga produkto sa mga mag-uuma. Maisugon usab nga giatubang sa masa ang pasismo sa AFP sa ilang komunidad. Gisaludohan sa komite sa Partido sa rehiyon ang 18 ka manggugubat nga nakalastungod sa pagpamomba sa AFP ug siyam pang

namatay sa armadong engkwentro.

Northeastern Mindanao. Dakung mga hagit sa pag-asdang sa gubat sa katawhan ang napatigbabawan sa rehiyon sa 2020. Atubangan sa todong atake sa rehimen, nahuptan sa BHB ang inisyatibang militar. Nakakumpiska ang mga Pulang manggugubat og mga armas nga kayang armas ang usa pa ka platun. Nakataho usab sa 98 ka armadong aksyon batok sa nagoperasyong tropang militar samtang katugbang sa gamay nga kumpanya

ang ihap sa ilang kaswalti.

Panay. Signipikanteng pagdaku usab sa masang myembro sa rebolusyonaryong mga organisasyon ang lutaw sa pamahayag sa rehiyunal nga komite sa Partido sa isla. Sila ang nanguna sa paglunsad og mga repormang agraryo sama sa pagduso sa katungod nga bungkalon ang abandunadong mga parsela sa yuta, pagpabilin sa kahimtang ug kalinaw ug pagpaasdang sa uban pang kalihukan alang sa ilang mahut-ong nga mga interes. AB

Kumprehensibong pagsulong sa Negros

KUMPREHENSIBONG PAG-ABANTE SA natad sa ideolohiya, pulitika ug organisasyon ang gitaho sa komite sa Partido sa Negros atubangan sa kadaot sa rehimeng Duterte ug sa pandemyang Covid-19.

Sa natad sa ideolohiya, adunay gipahigayon nga pormal nga diskusyon ang mga sangay sa 25 ka tuig nga pagsumada sa rehiyon. Malampuson usab nga nalunsad ang tulo ka ang-ang sa pormal nga edukasyon. Sa Central Negros, nakalampos ang 200 ka myembro sa Partido sa Batakan ug Intermedyang Kurso sa Partido niadtong 2020. Nakalampos usab sa Abanteng Kurso ang mga kadre sa rehiyon. Bunga kini sa gilunsad nga kinaunhang kumperensya sa edukasyon sa rehiyon niadtong unang bahin sa 2020.

Sa organisasyon, nakalunsad og mga asembliya ug tigum ang mga kahugpungan sa masa ug nakapili og mga bag-ong upisyal. Nakatukod usab og mga balangay para sa mag-uuma, kababayan-an ug kabatan-onan. Midaku og 10%-15% ang ihap sa organisadong masa ug nadugangan og 5%-10% ang gatusan ka libong baseng masa.

Sa pulitika, napalihok ang mga mag-uuma sa paglunsad sa rebolusyong agraryo ug antipyudal ug antipasistang pagsukol. Malukpanong nag-apud-apud ang mga rebolusyonaryong pwersa sa rehiyon og mga polyeto mahitungod sa pandemyang Covid-19 ug naglunsad og mga klinikang bayan. Pinakadaku dinhi ang 2,000 ka masang naserbisuhan sa Central Negros. Sa tibuok 2020, 75 ka elemento sa AFP ang natahong kaswalti gikan sa 30 ka taktikal nga opensiba ug punitibong aksyon sa BHB sa isla.

Mga Tumandok nga kontra-dam, gimasaker

Siyam ka lumad nga Tumandok nga aktibong nagababag sa pagtukod sa dam sa ilang yutang kabilin ang gimasaker, ug lain pang 17 ang arbitraryong gidakop sa mga elemento sa Criminal Investigation and Detection Group (CIDG) ug 12th IB niadtong Disyembre 30, 2020 sa magkasikbit nga barangay sa utlanan sa Tapaz, Capiz ug Calinog, Iloilo.

Naila ang mga gipatay nga silang Roy Giganto, Mario Aguirre ug Reynaldo Katipunan sa Barangay Lahug; Maurito Diaz, Sr. sa Barangay Tacayan; Eliseo Gayas, Jr. sa Barangay Aglinab; Artilito Katipunan sa Barangay Acuña; Jomar Vidal sa Barangay Daan Sur; ug Dalson Catamin ug Rolando Diaz sa Barangay Nayan, tanan sa lungsod sa Tapaz.

Ilado ang mga biktima nga mga lider lumad ug myembro sa Tumdok, organisasyon sa 17 komunidad sa Tumandok sa Panay. Matud sa mga saksi, pugos nga gisulod sa mga pasista ang balay sa mga biktima sa kaadlawon, gipagawas ang mga paryente ayha gipamusil ang mga biktima. Pipila sa mga biktima ang gipatay samtang natulog. Gitortyur usab si Gayas ayha gipatay.

Mikabat sa 300 ang nag-operasyong mga pasista sa 10 ka barangay sa Tapaz, ug 200 usab sa unum ka barangay sa Calinog.

Human ang krimen, malisyosong gipagawas ni Lt. Col. Gervacio Balmaceda sa CIDG Region 6 nga mga myembro sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) ang mga biktima ug pinaslang gipatay human "misukol." Klase-klaseng mga pusil ug eksplusibo ang gitatum sa mga operatiba sa balay sa mga biktima.

Tungod sa kabangis nga nahiangum sa mga komunidad, natukmod nga mobakwit ang 500 ka indibidwal gikan sa mga baryo. Miadto sila sa lain-laing sentrong ebakwasyon sa Tapaz ug Calinog.

Dugay na nga ginapagawas sa militar nga adunay kalabutan ang Tumandok sa Partido ug BHB. Laraw sa pagpamig-ot nga sumpuon ang

hugot nga pagbabag sa mga lumad sa ginatukod nga Jalaur Megadam sa Calinog ug planong Panay River Basin Integrated Development Project sa Tapaz ug Jamindan. Pagapalayason sa maong mga proyekto ang napuloan ka libong lumad ug unluron ang ilang mga yuta. Gibatukan usab sa mga Tumandok ang pagpangilog sa 3rd ID sa kapin 33,310 ka ektarya nilang yutang kabilin nga ginagamit isip reserbasong militar.

AB

Malampuson nga barikada sa Lupang Ramos

Napaatras sa barikada sa katawhang mag-uuma ug tigsuporta sa Lupang Ramos, Dasmariñas City, Cavite ang hulgang pagpalayas sa mga residente sa mga ahente sa National Grid Corporation of the Philippines (NGCP). **Nagsugod ang duha ka adlaw nga barikada niadtong Disyembre 21.**

Pagatukuran og mga poste sa kuryente ang 372 ka ektaryang yuta sa mga mag-uuma. Sugod 2014 gusto nang sudlon sa NGCP ang Lupang Ramos nga mabayanihong gisuklan sa KASAMA-LR.

Aktibistang mag-uuma, gipatay sa Bohol

PATAY SA PAGPAMUSIL sa mga pwersa sa estado ang mag-uumang si Lorenzo Paña sa Barangay Dorol, Balilihan, Bohol niadtong Disyembre 30, 2020. Myembro si Paña ug kanhing upisyal sa Hugpong sa Mag-uuma Dapit sa Kasapdan-Kilusang Magbubukid ng Pilipinas. Kanhi nang ginapig-ot sa estado ang biktima tungod sa iyang pagka-aktibista. Niadtong 2018, giutingkay nga walay mandamyento sa mga pulis ang iyang balay sa Barangay Bantolinao, Antequera. Gipig-ot usab sa mga pulis ang iyang pamilya.

Tortyur. Gitortyur ug gikulata sa nag-operasyong mga sundalo sa 62nd IB ang sibilyan nga silang Michael Callao ug Jimmy Bayog, parehong residente sa Sityo Agogolo, Barangay Macagahay, Moises Padilla, Negros Occidental. Miaagi lang ang duha sa Sityo Bongao, Barangay Trinidad, Guihulngan City, Negros Oriental niadtong Disyembre 26, 2020 dihang harangon sila sa mga sundalo.

Istraping. Tulo ka sibilyan ang biktima sa walay-puas nga pagpamusil sa mga sundalo sa 78th IB sa usa ka balay sa Barangay Quezon, General MacArthur, Eastern Samar niadtong Nobyembre 12, 2020. Anaa kanhi sulod sa balay ang managsuon nga silang Benan, 50, Boboy, 40, ug Ryan Cadello, 22—mga sibilyan nga giakusahan sa militar nga adunay kalambigitan sa armadong kalihukan.

Militarisasyon. Gikan Disyembre 25, 2020, miatake ang 90-120 ka sundalo sa 11th IB ug 705th Police Regional Mobile Force Battalion sa 14 ka sityo sa mga barangay sa Tayak, Napacao ug Casalaan sa Siaton, Negros Oriental. Nagtaho sa napulo ka kaso sa mga paglapas ang mga pwersa sa estado, lakip ang pagpangawat, pagdaot sa mga kabtangan, interogasyon, pagpanghadlok ug sulayng pagpatay.

Badyet lang sa kurakot ug pasismo

PORMAL NA NGA gipirmahan ni Rodrigo Duterte niadtong Disyembre 28, 2020 ang ₱4.5 trilyong nasudnong badyet alang sa tuig 2021 nga gitawag sa mga kritiko niini nga badyet alang sa kurakot ug pasismo.

Halos 1/4 sa badyet (₱1.1 trilyon) ang gigahin alang sa mga proyektong imprastruktura samtang wala pay 4% (₱200 bilyon) ang gigahin aron sumpuon ang pandemya, sa pagpataas sa kapasidad sa sistemang panglawas ug pagpalit sa bakuna.

Todo-bubo og pondo alang sa modernisasyon sa Armed Forces of the Philippines (₱38 bilyon) ug paniktik (₱9.5 bilyon). Bisan og adunay hungihong sa Senado sa pagbasura sa ₱19.1 bilyong badyet sa National Task Force to End Local Communist Armed Conflict, nagpabiling tibuk kini sa pinal nga gipirmahang badyet.

Sa pikas bahin, gitangtang ni Duterte ang mga probisyon alang sa paggahin og gamayng pondo alang sa pagpalit og dugang nga mga katre alang sa mga pangpublikong ospital; paghatag sa mga magtutudlo og espesyal nga alawans alang sa transportasyon ug pagpalit sa mga gamit sa pagtudlo; relokasyon sa mga residenteng mapalayas tungod sa pagatukurong mga proyektong imprastruktura; libreng pagpakaon sa mga bata ug uban pang mga batakang serbisyo.

Gitangtang usab niya ang probisyon nga nag-obliga sa iyang upisina nga magsumite og taho sa Kongreso kung paunsa ginagasto ang pondong paniktik niini kada kwarto sa tuig.

Naggahin usab si Duterte og ₱560 bilyon aron bayaran ang iyang mga giutang niining milabayng mga bulan. Mikabat na sa ₱10.2 trilyon ang utang sa Pilipinas niadtong Nobyembre 2020.

AB

Gamay nga pondo alang sa bakuna

LUYO SA GINAYAWYAW ni Duterte nga ang bakuna lang ang makaluwas sa nasud sa pandemya, ₱2.5 bilyon lamang ang aktwal nga gigahin niya alang sa pagpalit niini. Ang dugang ₱70 bilyon maggikan sa utang ug dili pa nakukulektang rebenyu. Niining semanaha, nabalita ang plano ni Duterte nga subli na usang mangutang og ₱30 bilyon gikan sa Asian Development Bank ug World Bank aron ipangpalit og bakuna. Bisan og 8% pa lamang ang nagagamit sa rehimen sa ₱5 bilyong giutang niini sa World Bank niadtong Abril aron kuno batukan ang pandemya.

Tungod sa kawad-on sa sentral nga plano ug pondo, daghan nang syudad ang nagpadayag nga mopalit sa kaugalingon nilang bakuna alang sa libreng pag-apud-apud sa mga residente. Imbes nga abagahon ang dakung kakulangan, gipasa sa rehimen sa mga kapitalista ang pagpali sa 600,000 dosis nga bakuna sa AstraZeneca (United Kingdom) ug nangayo og 200,000 dosis alang sa kaugalingon gamit. Ayha niini, 2 milyong dosis usab ang gipaako sa rehimen sa pribadong sektor.

Mga pusil, gisurender sa CAFGU ngadto sa BHB

PATAY ANG USA ka upisyal sa 46th IB human siya gipusil sa usa ka elemento sa CAFGU nga wala na nakaagwanta sa pagpamig-ot sa upisyal niadtong Setyembre sa Barangay Bugho, Pinabacdao, Samar. Mibalibad sa pagpanguna sa pagpatrulya ang maong elemento tungod sa kahadlok nga mabusikaran og bomba sa BHB. Tungod niini gikulata siya sa iyang kumander, nga siyang maong nagtukmod kaniya aron pusilon ang upisyal. Gisurrender niya ang giisyo sa iyang ripleng R4 ug pistola sa BHB, ug nangayo og tabang batok sa AFP. Human ang duha ka semana, hingpit na nga gibiyahan sa 46th IB ang gisakop nilang mga baryo sa Pelaon, Magdawat ug Manaing sa nahisgutang lungsod.

Sa Negros Oriental, usa ka tinyente ug usa pa ka sundalo sa 11th IB ang napatay, samtang duha pa ka sundalo ang nasamdan dihang makaengkentro niini ang usa ka yunit sa BHB sa lungsod sa Siaton niadtong Disyembre 24, 2020. Duha ka Pulang manggugubat sa BHB ang namartir.

Treyning-militar, gilunsad sa BHB-Eastern Samar

NAKAHUMAN SA BATAKANG Kursong Pulitiko-Militar (BKPM) ang usa ka platon sa Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Eastern Samar taliwala sa subsub nga operasyong militar niadtong Oktubre 2020. Sulod sa 12 ka adlaw, nahimong magtreyning sa mga Pulang manggugubat sa eryang okupado sa Retooled Community Support Program (RCSP) sa militar.

Tumong sa pagbansay nga pataason ang kapasidad militar sa yunit isip kabahin sa pagpangandam sa mas subsub nga pag-atake sa mga armadong pwersa sa rehimen Duterte. Nahimong kaabag sa aktibidad ang lokal nga organisasyong masa sa pagsigurp sa seguridad ug lohistika.

Sa usa ka simpleng seremonya human sa treyning, gipadayag sa mga estudyante nga mitaas ang ilang kumpyansa nga makiggubat ug iasidang ang armadong pakigbisog batok sa pasismo sa estado. Human sa treyning, dihadiha nga gideploy ang maong yunit aron atubangon ang mga pasistang tropang naglunsad og operasyong RCSP sa lugar.

AB

Duso sa mga magtutudlo ug ginikanan:

Luwas nga balik-eskwela

Gimakmak sa Alliance of Concerned Teachers (ACT) ang dinalian nga pagbawi ni Duterte sa unang planong ibalik ang klaseng "face-to-face" o pag-inatbangay sa pipila ka eskwelahan sa Enero. Matud sa mga magtutudlo, pagtalikod kini sa panginahanglan sa luwas, de kalidad ug baratong edukasyon sa panahon sa pandemya. Gitawag kini sa grupo nga usa ka "pasibong tubag" kung asa ginapapili na usab ang katawhan tali sa panglawas ug kinabuhi ug katungod sa mga serbisyong sama sa edukasyon. "Husto na ang maong pagdumala," matud pa sa grupo.

Gipatin-aw sa ACT nga kinahanglang nakapunting ang mga pangingkamot sa estado sa luwas nga pagbalik sa mga klase. Ginaila pa gihapon kini sa mga magtutudlo isip pinakamaayo nga pamaagi sa pagtudlo ug pagkat-on. Labaw kining mas nahimong hinanali atubangan sa palpak ug paantus nga *blended learning* nga gipatuman sa Department of Education (DepEd) sa milabayng lima ka bulan. Kulang ang pagpangandam, sayop-sayop ang mga modyul, ug daghan ang wala nakasabay sa maong pamaagi.

Walay pagpatin-aw ug kampanya ang DepEd kalabot sa kamahinungdanon, risgo ug pagpangandam alang sa luwas nga pagbalik sa mga klase. Tungod niini, daghan sa mga ginikanan ang nagtuong dungan-dungan nga pagaablihan ang mga eskwelahan sa tibuok bahin sa nasud, naa may bayrus o wala. Nagpadayag sila og kabalaka ug grabeng kahadlok tungod sa bayrus ug sa gibanabanang dakung galastuhon kung magkasakit sila o ang ilang mga anak.

Usa si Sandy sa nagtuong dungan-dungan nga paggaablihan ang

mga eskwehalan. "Kaluwasan una ayha edukasyon," matud niya. "Ayha na pag naa nay bakuna" ug "basin sa sunod tuig," tubag sa uban. Ingonman, layo pa ang posibilidad sa bakuna ilabina sa mga bata nga gibutang sa rehimen sa pinakaubos nga prayoridad niini. Hangtud karon, nakakulong sila sa tagsa-tagsa nilang mga balay nga walay plano kung paunsa sila makabalik sa "normal" nga kinabuhi.

Pero daghan usab ang uyon nga mobalik na sa normal nga klase luyo sa nipis na impormasyon. Usa dinhi si Lena nga adunay upat ka anak nga naglisud sa sistemang modyul. "Hangtud Grade 3 lang ang akong nahuman busa dili nako sila kayang tudluan." Nabalaka siyang dili makalampos sa Grade 12 ang magulang niyang anak samtang nagkadugay nga walang titser nga nagatudlo kaniya. Wala pay nakahuman og hayskul sa ilang pamilya.

"Sa tinuod lang, sakit kaayo sa buut," ingon ni Joy. "Kung kanus-a maghuman na ang tuig, ayha pa maghimo og plano? Lima ka bulan nga nag-antus sa modyul, pwede man diay mag-face-to-face?" Bag-

ong nanganak si Joy dihang magsugod ang *blended learning* niadtong Agosto. Nag-inusara niyang giati-man ang iyang lima ka bulan nang anak ug mga anak nga anaa sa Grade 2 ug Grade 6.

"Daghan nang trabaho sa mga inahan. Magluto, maglaba, manghinlo, manghugas, mangita pa og kwarta," sabi ni Gina. "Pag-abot sa pagtudlo sa mga bata dili na ko maka-concentrate tungod kay kapoy na. Tapulan pa gyud silang magtuon tungod kay naa ra sa balay."

Ang mga miuyon sa *face-to-face classes* nagsulti usab nga uyon sila basta magsuot og *facemask* ug *face shield*, adunay *physical distancing*, limitado ang oras ug adlaw sa pasok ug dili piot ang klasrum. Nasabtan nila ang mga risgo sa *face-to-face* nga klase ug andam sila nga abagahon ang responsibilidad nga itugyan kanila aron masiguro nga luwas kini. Andam sila nga mopailalum sa unsamang programa sa DepEd kung adunay igong konsultasyon para niini. "Halos wala silay nakat-onan sa mga modyul," matud ni Fanny. "Ako ang nahimo og *project* ug nagatubag sa mga eksam."

"Ang mga tambay gani, gitugutan na nga maglala, nganong ang mga bata dili pa tugutang tarong nga maka-eskwela?" Niadtong Oktubre pa giablihan ang uban pang establisimyento ug mga lugar-pangkalingawan.

Sukad Nobyembre hangtud Disyembre, daghan nang mga syudad ug lungsod ang nagdeklarang *Covid-free* nga mga barangay. *Covid-free* o wala nay Covid ang usa ka lugar kung wala kini nahong kaso sa minimum nga duha semana. Gawas sa Metro Manila, adunay mga erya nga ubos ang tantos sa impeksyon, kung naa man dali kining nasumpo tungod sa pagtinabangay sa mga residente ug lokal nga konseho.

AB

13th month pay, wala gihatag sa kadaghanan

Daghang mamumuo ang milaum nga makadawat sa *13th month pay* niadtong Disyembre 2020 para makahulip man lang sa ilang mga panginabuhi sa bag-ong tuig. Daghan usab ang naglaum nga magamit kini aron mabayran ang nagpatung-patong nilang utang tungod sa labing taas nga panahon nga wala silay trabaho. Milabay na ang bag-ong tuig apan daghan pa gihapon kanila ang wala nakadawat sa maong benepisyo.

Ang *13th month pay* usa ka benepisyong obligadong ihatag sa mga *employer* sa ilang mga mamumuo sa dili molapas sa Disyembre 24 sa matag tuig. Ang tanang mga mamumuo, lakip ang mga kontraktwal, nga nagserbisyo sa dili moubos sa usa ka bulan sa ilang mga *employer* ang adunay katungod nga modawat sa maong benepisyo. Ginakwenta kini subay sa abut sa binulan nga suhulan sa mamumuo ug ihap sa bulan sa pagtrabaho sulod sa usa ka tuig.

Sa nangagi, ginagamit sa mga mamumuong Pilipino ang maong benepisyo alang sa pasko, paggasto sa uban pang mga galastuhon sa balay, o gibatigan aron magamit panahon sa kalit nga panghitabo. Karong pandemya, kung kanus-a mas kinahanglan, karon pa gyud gihikaw ang maong benepisyo sa daghang mamumuo. Gibanabana nga anaa sa 2 milyon ang mga mamumuong wala nakadawat sa *13th month pay* alang sa 2020.

Lakip kanila si Kim, mamumuo sa usa ka dakung *grocery* sa Maynila. "Lima ka tuig na kong nagatrabaho isip *merchandise* pero sa pangalan lang ko regular. Lima ka tuig na ko nga wala nakadawat og *13th month pay* ug uban pang mga benepisyo," matud niya. Niining milabayng mga *non-working holiday* (adlaw nga walay trabaho apan magdawat gihapon og sweldo), giobluga si Kim sa iyang *employer* nga magtrabaho nga walay espesyal nga kumpensasyon. Lapas kini sa reaksyunaryong balaod nga nagkanyon nga kinahanglang bayaran sa dili moubos sa 200% sa ilang suhu-

lan ang mga nagatrabaho sa *holiday*.

Wala usay nadawat nga *13th month pay* ang gwardya sa usa ka kumpanya sa Laguna ug ang bag-ong nanganak nga si Lucy. "Gihatag na sa *agency* ang *13th month pay* sa akong mga katrabaho, pero wala koy nadawat. Naka-*maternity leave* ko karon tungod kay bag-ong lang kong nanganak niadtong ulahing semana sa Oktubre," paambit niya. Dihang mireklamo siya sa maneydsment sa *security agency*, giingnan siya nga kinahanglan una siyang magpasa og "temporary resignation letter" aron makuha ang maong benepisyo. Mibalibad siyang magpasa niini human gipahimangnoan sa iyang mga katrabaho nga pagagamiton lamang kini aron pugson siyang tangtangon sa trabaho.

Imbes nga *13th month pay*, utang ang misugat sa mamumuo sa konstruksyon sa Pampanga nga si Niko ug sa iyang mga katrabaho niadtong milabayng bulan. Gipadayag niya kung paunsa gigamit sa iyang *employer* ang *cash advance* (pasiunang suhulan) sa ila aron ilubong sila sa utang ug ihikaw ang maong benepisyo. "Puro negatibo ang among mga suhulan tungod kay ginatubuan ang *cash advance* sa amo. Dedma lang ang *employer* sa amo, wala ni gamay nga konsiderasyon man lang."

Sama ni Niko, gikibhang usab sa *13th month pay* sa drayber sa kumpanya nga si Jack ang ₱3,000 nga *cash advance* niya dihang magsugod

ang *lockdown* niadtong Marso. Gi-lauman unta niya ang maong benepisyo aron ipangpalit og tambal alang sa iyang *hypertension*, apan halos ₱400 na lang ang iyang nadawat. "Matud sa *supervisor* namo, daku daw usab ang nakibhang tungod kay sa Setyembre na ko gipabalik sa trabaho."

Gipamatud-an sa maong mga kaso nga walay bangkil ang deklarasyon ni Labor Sec. Silvestre Bello nga kinahanglang makadawat ang mga mamumuo sa *13th month pay*. Sa tinuod lang, wala pa gihapon siyay planong maghimo og inspeksyon aron siguruhon ang pagtuman sa mga *employer* sa maong balaod. Wala usay nadawat nga unsamang subsidyo ang naglisod nga mga pabrika, ilabina ang gagmay ug hatunga, aron siguruhon nga mahatagan ang ilang mga empleyado sa maong benepisyo.

Kabahin ang gihikaw nga *13th month pay* sa hinungdan sa padayon nga pagkunhod sa suhulan sa mga mamumuo taliwala sa pandemya. Sa tibuok kalibutan, gibanabana sa International Labor Organization nga mihagba og 11% ang suhulan sa mga mamumuo o katugbang sa \$3.5 trilyon (₱168 trilyon) sa unang tulo ka kwarto sa 2020.

Luwas sa Covid-19 apan dili sa kalisud

Nahuman ang tuig 2020 nga adunay 474,000 kaso sa natakdan sa bayrus nga Covid-19 sa Pilipinas. Niadtong Enero 4, gikanayon nga 448,258 dinhi ang "nakarekober" sa sakit samtang 9,257 usab ang namatay. Kadaghanan sa mga natakdan ug nakarekober naa sa edad 49 paubos. Pinakadaghan ang namatay sa mga pasyenteng edad 60 pataas.

Sa tibuok panahon sa pandemya, liboan sa mga natakdan ang gideklara sa Department of Health (DOH) nga "nakarekober" o naulian na sa sakit kada semana. Ilalum sa protokol sa "Oplan Recovery," ang tanang mga *asymptomatic* (wala nabati nga sintomas) ug ang gaan lang ang sintomas ug wala nigrabe, awtomatikong ideklarang "nakarekober" human ang rekisitong 14 ka adlaw nga pagkwarantina. Ang pagkwarantina mamahimong ipatuman sa mga pasilidad nga ginapadagan sa mga lokal nga gubyrno o sa kaugalingong balay sa pasyente. Dugang kanila ang mga naulian sulod sa mga ospital.

Wala na subling gipailalum sa *testing* ang mga "nakarekober" samtang anaa sa kwarantina. Tungod kay matud sa DOH, daghan pa gihapon kanila ang magpositibo tungod sa bayrus nga naa pa sa ilang lawas. Bisanpaman, dili na kuno makatakod ang maong bayrus. Matud sa mga syentista, labing makatakod ang bayrus sa unang 10 ka adlaw niini sa impeksyon. Kapin 90% sa mga natakdan nga adunay edad 59-paubos ang naulian sa sakit.

Naulian man sa sakit, wala nahuman ang ilang pag-antus. Dili lang pipila ang nalubong sa utang tungod sa kamahal kaayo sa pagpa-ospital. Daghan ang padayon nga nagkasakit ug naglisud nga makabalik sa kanhi nilang kinabuhi. Kung wala silay nadawat nga ayuda, subsidyo o bisan unsang suporta gikan sa estado niadtong nagkasakit sila, labaw nga wala silay nadawatan human silang maulian.

Sa Metro Manila, mikabat sa ₱30,000 hangtud ₱40,000 kada ad-

law ang singil sa mga pribadong ospital, wala pay labot niini ang bayad sa duktor. Adunay mga pasyenteng dili grabe ang sintomas nga nagbayad og ₱570,000 alang sa 14 ka adlaw nga pagkaospital. Ang dagkung ospital nagasingil og hangtud sa ₱700,000 sa usa ka semanang pagpatambal, bisan pa og wala misangpot sa paggamit og *oxygen* o *ventilator* ang pasyente.

Wala dayon nawala ang nasinanti nga sakit sa mga nakaluwas sa Covid-19. Dili lang pipila ang nagtaho sa pila ka higayon nga hilanat, ubo, pagkawala sa panglasa ug panimhot, ug kalisdanan sa pagginhawa bisan pipila ka semana na silang gideklarang luwas na. Dili pa matantya kung pila sa mga nakarekober ang apektado sa ingon niining kahimtang, nga ginatawag og "long" o malungtaron nga Covid.

"Usahay momata na lang ko nga halos dili makaginhawa," matud ni Manny, tulo ka bulan human siya nakagawas sa kwarantina. Duha ka beses siyang nagpositibo ug nagkwarantina sulod sa duha ka bulan ayha nagnegatibo ang iyang *test*. Aron maulian, mipalit si Manny og mga bitamina ug uban pang pangpakusog sa resistensya, gamit ang nahabilin niyang tinigum.

Wala usab dayon na nakabalik sa trabaho ang mga nakarekober. "Setyembre ko unang nagpositibo ug nagkwarantina," matud ni Pinang, usa ka mamumuo. Disyembre na apan wala pa gihapon siya nakabalik sa trabaho. Sama sa daghang kumpanya, rekisito sa iyang ginatrabahuan ang nagnegatibo una ang mga natakdan ayha subling patrabahon. "Lima ka beses na kong nagbalik-balik nga nagpa-*test* pero

positibo pa gihapon," matud kang Pinang. Sa ulahing higayon, nagpailalum siya sa usa ka espesyal nga *test* aron mahibaloan kung makatakod pa ba ang bayrus nga anaa sa iyang lawas. "Sugod pa lang gani sa trabaho, nalubong na dayon sa utang," matud niya. Ang matag *test* adunay presyong gikan sa ₱1,500 hangtud ₱8,000, depende sa lugar ug ospital. Hangtud ₱3,409 lamang ang ginatubag sa PhilHealth ug ayha lang kung ang mga *test* ginahimo sa usa ka laboratoryo o ospital.

"Nakahunahuna na ko nga magresayn na lang sa trabaho," matud ni Pinang, "apan lisud kaayo karon nga makakita og laing matrabahon." Nabalaka usab siyang dili niya makuha ang iyang mga benepisyos sa panahong pinakakinahanglan niya kini. Sobra ka langan ug kumplekado ang proseso sa pagaplay ug pagkuha sa benepisyos sa Social Security System. "Niadtong Oktubre pa nagsi-resayn ang akong katrabaho pero Disyembre na, wala pa gihapon silay *sickness benefit* nga nadawat," dugang pa niya. AB

SA MUBONG PAGKASULTI

18

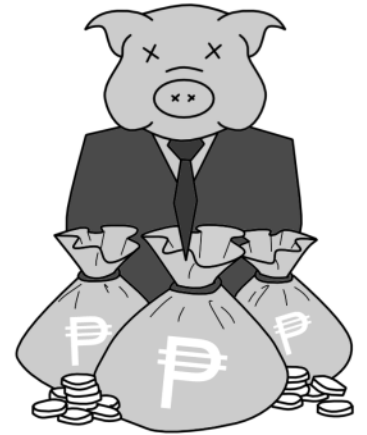
ka andana nga mihagba ang Pilipinas sa listahan sa pinakadili korap nga mga nasud ilalum sa rehimeng Duterte.

Gikan sa: Transparency International

Gikan sa ika-95 niadtong 2015, anaa sa ika-133

nga pwesto na kini karon luyo sa pagpangulipas ni Duterte sa iyang mini nga kampanya kontra-korapsyon.

₱700 B

ang nawala sa guberno kada tuig

tungod sa korapsyon ug pagpangawat sa pondo.

Gikan sa: Office of the Ombudsman

₱350-₱2,450

ang ikibhang sa PhilHealth sa mga nagasweldo og **₱10,001-₱69,999** kada bulan sugod Enero 1.

₱390

bag-ong minimum nga binulang ikibhang sa SSS sugod Enero gikan sa kanhing **₱320**.

B.1.1.7

bag-ong baryant sa SARS-CoV-2, ang bayrus nga maoy hinungdan sa sakit na Covid-19. Una kining nakaplagan sa United Kingdom niadtong Disyembre 20, 2020. Apan wala pay lig-ong ebidensya nga "mas makatakod" kini, daghan nang mga nasud ang nagsirado sa ilang mga utlanan sa sulayng pugngan ang pagkuyanap niini.

Baryant: pagtumaw sa mga mutasyon sa bayrus apan dili igo aron mabag-o ang batakang kinaiya niini.

10.3 milyon

ka dosis sa lain-laing bakuna ang naapub-apud na sa 29 ka nasud niadtong Enero 1. Anaa sa 8.25 bilyong dosis na ang napalit o gipreserba.

Philippines Trends

1 #NoToVIPvaccination

3,032 Tweets

Pagmakmak sa katawhan sa espesyal nga pagpabakuna sa **Presidential Security Group** ug **myembro sa gabinete** ni Rodrigo Duterte sa ilang mga kaugalingon. **Nauna pa sila kaysa sa mga mamumuo sa panglawas.**

Marco L. Valbuena

@marco_cpp

Jan 3

₱2.77 kada adlaw. Kini ang dugang nga allowance nga gihatag ni Duterte alang sa mga magtutudlong Pilipino sa 2021 budget. **Ginapaantus na, ginainsulto pa.**

6

290

1.2 K

Daluyan sa panaghiusa ug pagsukol

Bunga sa Covid-19 ug militaristang *lockdown*, limitado ang nahimong pisikal nga panagtapok ug protesta sa mga demokratikong organisasyon niadtong 2020. (Basaha ang kalabot nga artikulo sa *Ang Bayan* Disyembre 21, 2020.) Sa maong kahimtang, gipaningkamutan sa mga organisasyong masa sa mga sektor sa kasyudaran nga gamiton ang mga platapormang *online* aron mag-pukaw, mag-organisa, magtigum ug magtuon.

Sa inisyal nga nakalap nga datos sa *Ang Bayan*, adunay kapin 300 ka *online* nga mga aktibidad, kadaghanan sa mga lokal nga balangay, ang nalunsad niadtong milabayng mga tuig. Anaa kini sa porma sa protesta, kultural nga pasundayag, *social media rally* (dungan-dungan nga pag-post sa mga mulo gamit ang komun nga mga *hashtag*), webinar ug pulitikanhong pagtuon, oryentasyon ug pagtukod sa mga mga balangay ug mga tigum ang nalunsad sa tibuok tuig. Pinakaaktibo sa "aktibismong *online*" ang sektor sa kabatan-onan.

Pasulpot-sulpot usab nga mga porum ug protesta ang giorganisa sa mga nasudhong sentro sa mga demokratikong organisasyon (adunay mga sinemana samtang ang pipila nahitabo matag adunay protesta).

Pinakadaghan ang nakighiusa sa protesta niadtong Mayo 1, 2020 sa pangkalibutanong adlaw sa mamumuo sa pagpanguna sa Kilusang Mayo Uno. Kapin 77,000 ka beses kining gitan-aw sa Facebook. Kadunggan niini ang gipatuman nga pagpost sa mga hulagway ug panawagan alang sa panglawas, panginabuhian ug katungod.

Pinakatataw sa tibuok tuig ang mga porum ug mubong pagtuon mahitungod sa pagbalaod sa Anti-Terror Law. Daghang porum ug pagtuon ang nalunsad sa mga lokal nga tsapter sa organisasyon sa kabatan-onan sa Metro Manila, Southern Tagalog, Cordillera ug pipila ka mga prubinsya sa Visayas ug Mindanao.

Napuloan ka libong pirma usab ang nakalap sa kampanya batok sa ATL ug pagsuporta sa ABS-CBN human kining ipasirado. Nag-trending sa makapila ka higayon ang #JunkTerrorLaw (Ibasura ang Terror Law) aron ipadayag ang pagbabag sa balaod kadungan sa panawagan #OustDuterteNow (Palagputon si Duterte, karon dayon).

Mitataw usab ang pagbatok sa *red-tagging*, yangongo sa mamumuo sa panglawas ug mga empleyado sa guberno aron ihatag ang *hazard pay* ug libreng *mass testing*, pagkadismaya sa kabatan-onan sa *online learning* gamit ang #NoStudentLeftBehind ug pakighiusa sa kampanyang #BalikPasada alang sa mga drayber sa dyip.

Napakita ang potensyal ug kapasas sa pagpangalap og tabang sa *social media* dihang sunud-sunod nga gihampak sa mga bagyo ang nasud. Paspas nga mikaylap ang panawagan alang sa donasyon ug ayuda, ingonman ang pagpanubag sa kawalay-aksyon sa rehimeng Duterte pinaagi sa pag-trending sa #NasaanAngPangulo.

Pipila ka mga organisasyong nakabase sa komunidad ug pabrika ang aktibong nagpadayag sa ilang mulo sa *social media* panahon sa *lockdown*. Tataw sa ilang mga panawagan ang pagpaspas sa langan nga paghatag sa Social Amelioration Program sa rehimen ug kakulangan sa ayudang pagkaon.

Gilunsad usab sa mga pundok sa mga mamumuo, kabus ug magkabarangay ang mga *online* nga konsultasyon sa katawhan aron kalapon ang pangayo sa katawhan. Gawas pa dinhi ang bulag-bulag nga mga post sa mga kabus, magtutudlo, kabatan-onan ug mga propesyunal.

Kadungan sa pagbwelo sa protestang *online*, mikusog usab ang pagpangbusal sa estado. Daghang gipig-ot ug giaresto tungod lang kay nagpost sila sa ilang reklamo ug kritisismo *online*. AB

Dakung potensyal sa social media

Anaa sa **81 milyong Pilipino ang nagagamit sa internet**, matud sa usa ka pagtuon niadtong Oktubre 2020. Ang mga Pilipino ang pinakanahumod sa internet sa tibuok kalibutan, kung asa halos **10 ka oras kada adlaw** ang ginagahin nila dinhi. *Upat ka oras kada adlaw* ang ginagahin nila sa social media. Mayorya sa mga nagagamit adunay edad 20 hangtud 34 anyos.

Naabot sag **Facebook** ang halos tanang **81 milyong anaa sa internet nga Pilipino**. Anaa sa 40 milyon usab ang naabot sa Youtube, 14 milyon sa Instragram, 10 milyon sa Snapchat, ug 7.8 milyon sa Twitter.